НАУКОВА ФІЛОЛОГІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛОГОС»

Міжнародна науково-практична конференція

«МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ»

11–12 лютого 2022 р.

м. Львів

УДК 81+82(063)
М 74

М 74 **Мова та література у полікультурному просторі:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 11–12 лютого 2022 р. – Львів : ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2022. – 108 с.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія Наукової філологічної організації «ЛОГОС» не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

У виданні зібрані тези, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Мова та література у полікультурному просторі».

УДК 81+82(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Колісниченко А. В.
КОНЦЕПТ «ГЕНДЕР» ЯК БАЗИС ГЕНДЕРНИХ СТУДІЙ 6

Новік Г. Ю.
ЛІТАРАТУРА CREATIVE NON-FICTION:
ТЫПАЛОГІЯ І АДМЕТНАСЦІ 8

НАПРЯМ 2. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Довганич М. В.
ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ОКРЕМОЇ ЛЮДИНИ
В РОМАНІ КАДЗУО ІШІҐУРО «КЛАРА І СОНЦЕ» 13

Чернявська О. К.
СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ УЯВЛЕННЯ
ПРО ЖАНР АВТОБІОГРАФІЇ 17

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Борисенко Ю. А.
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У СУПРОВОДІ
НАВЧАННЮ СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ 21

Волощук Н. М., Струк І. В.
ПЕРЕКЛАД ПОЛІТИЧНОГО ГУМОРУ
У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ TWITTER 24

Зрівець В. О.
ДИСФЕМІЗМИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ В. НЕСТАЙКА
«ТОРЕАДОРИ З ВАСЮКІВКИ») 27

Ренська А. Д.
АКУСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКОГО
ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО
ДОРОБКУ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО) 31

НАПРЯМ 4. РИТОРИКА

Буда В. А.
ДИСКУСІЯ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ
ВЗАЄМОПРИЙНЯТНОГО РІШЕННЯ 36

НАПРЯМ 5. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Біленко Т. Г.
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «ЧАС»
У «СЛОВНИКУ ГОВІРОК НИЖНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ»
В. А. ЧАБАНЕНКА 40

Максимчук С. Л.
ОБРАЗОТВОРЧЕ ТА МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 44

Мельник І. О.
МЕТОД ПРАКТИЧНИХ ВПРАВ
ЯК ОСНОВНИЙ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ ПРАВОПИСУ
СУФІКСІВ ІМЕННИКІВ 46

Назарець В. М., Мартинюк С. П.
ПОЕЗІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ХУДОЖНЬОЇ РЕФЛЕКСІЇ
В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕТОЛОГІЧНІЙ ЛІРИЦІ XX СТОЛІТТЯ 49

Перепелиця В. Г.
НЕОЛЕКСИКА ЯК ХУДОЖНЬО-ВИРАЖАЛЬНИЙ ЗАСІБ
ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗІВ ПРИРОДИ В ПОЕЗІЇ
ОЛЕКСАНДРА ЗАВГОРОДНЬОГО 54

Семак О. І.
ІСТОРИЧНИЙ ЖАНР ДРАМАТУРГІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.:
ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ АСПЕКТ 58

Сіргун І. В.
ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 10-11 КЛАСАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 63

НАПРЯМ 6. РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Шкіль К. П.
ТИПОЛОГІЯ ЕПІТЕТІВ В НАТУРФІЛОСОФСЬКІЙ
ЛІРИЦІ А. ФЕТА 66

НАПРЯМ 7. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ І ЛІТЕРАТУРА

Bogachevska L. O.
DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS
IN ORDER TO GO THROUGH ACADEMIC EXAM
(SPEAKING AS AN IMPORTANT PART OF TOEFL EXAM) 71

Буцмай Л. О.
КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ 74

Гаєва П. О.
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР ЯК ЕФЕКТИВНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ДРУГОМУ КУРСІ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 77

Гродський І. Я.
ЕТИКЕТНИЙ ДИСКУРС ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА 80

Доронкіна Н. Є.
ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЄВИХ ФОРМ АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ АБСУРДУ 84

Клюнда А. О.
ФАЗОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІАЛОГОВОГО ДИСКУРСУ 88

Мамедова А. І.
НІМЕЦЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: ЛОГІЧНА СТРУКТУРА 91

Медведська І. М., Вєнєвцева Є. В.
АКСІОЛОГІЧНА ТА ТЕЛЕОЛОГІЧНА СКЛАДОВІ ДИСКУРСУ ФІТНЕС-ЗАНЯТЬ 94

Рудий В. Г.
НІМЕЦЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ПРО ЩАСТЯ І ДОЛЮ 98

Тарасюк І. В.
МОДАЛЬНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ ДІЄГЕТИЧНОГО ОПОВІДАЧА У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ SUZANNE PROU "MÉCHAMMENT LES OISEAUX") 101

Топчий О. Ю.
КОЛОРАТИВНІ СИСТЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ 103

Слід зазначити, що дана рольова гра може застосовуватись у скороченому та розширеному видах відповідно до кількості студентів у групі та часу, відведеного на гру. Так, у скороченому вигляді студент отримує картку із завданням і самостійно вибудовує висловлювання згідно ситуації. У розширеному форматі гри можна роздати студентам різні ролі в контексті однієї ситуації, а потім обмінюватись ролями для більш реалістичного сприйняття ситуації та тренування вміння вибудовувати діалог не лише в рамках певної обставини, але і з урахуванням діалогічного мовлення.

Щодо методичних функцій, що виконує дана гра, то вона спрямована на орієнтування студентів у англомовному соціо-культурному просторі, розвиток навичок спілкування у ситуаціях різноманітного побутового плану, вдосконалення навичок побудови мовлення та донесення власної думки чи прохання до співрозмовника тими мовними засобами, які є у арсеналі студента на конкретний момент часу, практиці вживання різноманітних граматичних конструкцій, пожвавленню мовлення студентів, вміння не лише висловлюватись англійською мовою, але і мислити на даній мові.

Список використаних джерел:

1. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови. *Рідна школа.* № 3. 2005. С. 48–50.
2. Anderson Jason. Role Plays for Today. Photocopiable Activities to Get Students Speaking. Delta Publishing, 2006. 94 p.
3. Herrel A., Jordan M. Fifty strategies for Teaching English Language Learners (4th edition) (Teaching Strategies Series). Pearson, 2011. 336 p.

Гродський І. Я.
старший викладач кафедри іноземних мов
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ЕТИКЕТНИЙ ДИСКУРС ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА

Феномен етикету є складним і неоднозначним як за своїм змістом, так і за функціонуванням. Етикет є важливим фактором культури, специфічним регулятором суспільних відносин. Власне дефініція поняття «етикет», яке походить від французького *étiquette*, означає, у широкому розумінні, порядок, правила та форми поведінки у певних соціальних та суспільних колах. Етикет пов'язаний з такими поняттями: ввічливість, коректність, тактовність, вихованість, інтелігентність,

повага, правила доброго тону. Існують різні типи етикету – побутовий, службовий, дипломатичний, науковий тошо. Історія етикету як суспільного явища сягає корінням у сиву давнину, часи стародавнього Єгипту, Греції, Китаю, Японії та інших країн. У Європі батьківщиною етикету звичайно вважають Італію епохи Ренесансу, хоча власне слово етикет – у досить вузькому розумінні – для позначення правил поведінки при монаршому дворі, почали вживати у Франції XVII сторіччя при дворі короля Людовіка XIV [3, с. 52]. Запрошеним на королівські бали роздавали спеціальні невеликі картки, в яких зазначалися правила поведінки, що їх необхідно було дотримуватися; звідси – слово «етикетка». Соціальне значення правил етикету в улаштуванні порядку, забезпеченні погодженості, дисципліни і єдності в діях і вчинках здійснюється через їхній безпосередній вплив на індивідуальну поведінку. Правилами етикету коректуються манери поведінки, завдяки чому поведінка людей набуває однаковості, стабільності, повторюваності і тим самим здійснюється принцип соціальної єдності, трансформуються цінності, реалізуються інтереси і цільові настанови [3, с. 68].

Вивчення етикетного дискурсу належить до актуальних проблем мовознавчої науки, що підтверджується наявністю численних розвідок, які розкривають структурні (Д. М. Ахундов, Л. Г. Бабкіна, Л. П. Бердникова, І. Р. Буніятова, R. Quirk, G. Leech, Z. Harris), семантичні (С. Ф. Гедз, Г. Пауль, Р. Л. Рейнганд, Я. Фірбас) та прагматичні (Г. Г. Почепцов, О. Г. Почепцов, Т. Д. Чхетіані, І. С. Шевченко, H. Gruber, F. Kiefer) його аспекти.

Дискурсивний аналіз з'явився у лінгвістиці для позначення досліджень текстів (як письмових, так і усних), власне елементів комунікації, більших ніж. речення. Оскільки пізнавальний та комунікативний акти фіксуються в тексті, всі ланцюжки комунікації вважаються нескінченним текстом, утвореним суспільством протягом усієї його історії. Тож текст є синхронною та діахронною репрезентацією мовленнєвої комунікації суспільства. Етимологічно дискурс означає «мовлення» (від франц. *discours*), а текст – «тканина», «сплетіння» (від лат. *texius*). В семіотиці під текстом розуміють осмислену послідовність знакових одиниць, будь-яких форм комунікації (обряд, танок, ритуал тощо), а в лінгвістиці – послідовність вербальних знаків. Важливою рисою тексту є його множинність [3, с. 5].

Мовний етикет – це система словесних форм ввічливості, узвичаєних у певному суспільстві, певній спільноті (етнічній, територіальній, соціальній). Це сфера мови, точніше, її функціональна підсистема зі своїм набором знаків (слів, стереотипних фраз) та граматикою (правилами поєднання знаків). Кожен знак цієї підсистеми має свою значеннєву й етикетну цінність, яка випливає із його співвіднесеності

з іншими знаками. Для кожної стандартної етикетної ситуації існує впорядкована сукупність знаків, або парадигма, яка дає можливість мовцеві вибирати потрібний знак, зважаючи на його цінність, що визначається його відмінністю від інших знаків цієї мікросистеми. Кожна така мікросистема етикетних знаків упорядковує міжособистісні контакти, «кодує» і зберігає відповідну стандарту ситуацію в різних її варіантах, пов'язаних зі стандартами поведінки, засвідчуючи, що така ситуація є у свідомості і в реальних взаєминах людей, належних до певної мовно-культурної спільноти. У такий спосіб реалізується одна з найважливіших функцій етикету – функція етнічної та соціальної ідентифікації [5, с. 30].

Дотримуючись точки зору Т. А. ван Дейка, відзначимо, що найбільш повною характеристикою дискурсу є його визначення в широкому розумінні як складної єдності мовної форми, значення та дії, яку найкращим чином можна схарактеризувати за допомогою поняття комунікативної події або комунікативного акту. Перевага такого розуміння полягає в тому, що дискурс, порушуючи інтуїтивні та лінгвістичні підходи до його визначення, не обмежується рамками тексту чи самого діалогу. Аналіз розмови з особливою очевидністю підтверджує це: мовець і слухач, їхні особистісні та соціальні характеристики, інші аспекти соціальної ситуації, безумовно, належать до цієї події [1, с. 14]. Виконуючи зв'язну функцію, етикетний дискурс стає соціальним процесом, служить формуванню суспільства загалом. Це виявляється, зокрема, у тому, що саме комунікативний дискурс виступає найважливішим механізмом становлення індивіда як суспільної особистості, провідником настанов соціуму, котрі регулюють дії учасників дискурсивного діалогу.

Одним із основних чинників породження етикетного дискурсу є комунікативний акт, в котрому беруть участь комуніканти, які у формі діалогу (безпосереднього чи опосередкованого) творять висловлювання (тексти) та інтерпретують їх. Початковий і завершальний етапи комунікативного діалогу, здійснюючись засобами національної мови (породження та інтерпретація тексту, розуміння), започатковуються у механізмах внутрішнього мовлення, його глибинних структурах на рівні універсально-предметного коду мислення (за М. Жинкіним), де національно-мовна специфіка комунікативного дискурсу нейтралізована загальнолюдськими схемами змістоутворення [2, с. 43].

Власне етикетний дискурс постає як висловлення (текст), де всі складники утворюють національно-мовний вербалізований продукт, покликаний інформувати про ідеї, інтереси, емоції комунікантів. Комунікативний акт, окрім різновидів мовленнєвої діяльності, охоплює фізичну, емоційну, інтелектуальну, підсвідому, а також немовну семіотичну діяльність. Досягнення соціальної взаємодії при збереженні

індивідуальних особливостей кожного її елемента є основною функцією комунікативного процесу, сутність якого часто зводять лише до обміну інформацією [6, с. 114]. В актах комунікації реалізуються референційна (полягає в повідомленні конкретної інформації про події, факти, явища), емотивна (відображає ставлення мовця до того, про що йдеться у повідомленні), фактична (пов'язана зі встановленням контактів), конативна (забезпечує орієнтацію висловлювання на конкретного адресата) і металінгвістична (передбачає перевірку того, користуються учасники комунікації однаковим чи різними кодами) функції [6, с. 75].

Комунікативний акт виглядає як рух інформації у ланцюгу «відправник – канал – одержувач», який реалізується в реальному або потенційному зв'язку у формі діалогу, а також як вплив на керований об'єкт, що досягається внаслідок обміну повідомленнями. Задля досягнення максимального комунікативного ефекту відправник змушений (усвідомлює він це чи ні), формулюючи конкретне висловлювання, вирішувати водночас низку екстралінгвістичних проблем, найсуттєвішими з яких А. Сотникова вважає такі:

- побудова гіпотези реципієнта в аспекті його соціального та психологічного портрета і релевантних для даного акту комунікації та тексту властивостей;
- моделювання відносин з реципієнтом в аспекті соціальної норми й етики, психологічного стану;
- прогнозування реакцій реципієнта – внутрішніх процесів адекватного розуміння і зовнішніх процесів мовленнєвої активності залежно від типу комунікації (безпосереднє звернення – звернення до реципієнта через текст) [4, с. 108].

Отже, етикетний дискурс породжується низкою лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників (ситуативна конкретність, пресупозиція, національно-культурна традиція). Основними параметрами його змісту є: формально-логічний, ціннісний, семантичний, соціально-психологічний, текстово-логічний, організаційний, технічний. На ефективність комунікативного дискурсу впливає також готовність партнерів здійснювати комунікацію, виявляти та усувати перешкоди, вибирати способи комунікації, правильно поєднувати усну, візуальну та письмову форми комунікації тощо.

За типом відносин між учасниками комунікативного діалогу можна виділити міжособистісний, публічний, масовий та організаційний дискурс.

Виконуючи зв'язну функцію, етикетний дискурс виступає найважливішим механізмом становлення індивіда як суспільної особистості і провідником настанов соціуму, котрі регулюють дії учасників дискурсивного діалогу. Одним із основних чинників породження етикетного дискурсу є комунікативний акт, у котрому беруть участь

комуніканти, що у формі безпосереднього чи опосередкованого діалогу творять висловлювання (тексти) та інтерпретують їх засобами національної мови.

Список використаних джерел:

1. Дейк Т. А., ван. Язык. Познание. Коммуникация: Пер с анг. / Вступ. ст. Ю. Н. Караулова и В. В. Петрова. Москва : Прогресс, 1989.
2. Жинкин Н. И. Сенсорная абстракция. Проблемы общей, возрастной и педагогической психологии. Москва : Педагогика, 1978
3. Ільченко О. М. Етикет англомовного наукового дискурсу. Київ : Політехніка, 2002. 288 с.
4. Почепцов Г. Г. Предложение. Г. Г. Почепцов, И. П. Иванова, В. В. Бурлакова. Теоретическая грамматика современного английского языка. 1981. С. 164–281.
5. Радевич-Винницький Я. К. Етикет і культура спілкування. Київ : Знання, 2006. 291 с.
6. Фабіан М. П. Етикетна лексика в українській, англійській та угорській мовах. НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. Ужгород : ІВА, 1998. 256 с.

Доронкіна Н. Є.
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри англійської мови
технічного спрямування № 1
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут України
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЄВИХ ФОРМ АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ АБСУРДУ

Література абсурду, засновниками якої вважають Л. Керрола та Е. Ліра, грає важливу роль у світовій культурі. Багато видатних письменників використовували абсурдизм в літературних творах та театральних п'єсах.

Центральною філософською категорією цього напрямку літератури слугує поняття «абсурду», що означає маніфестацію ситуації одночасної істинності протилежних висловлювань [9].

Втім, слід розрізняти повсякденний та літературний абсурд. Повсякденному абсурду, що не визнає правил, притаманне таке явище, як семантичний скандал, тобто стихійний зміст без обмежень.